

LUCYNA PONIATOWSKA

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

**REZERWY I BIERNE ROZLICZENIA MIĘDZYOKRESOWE
KOSZTÓW WEDŁUG MIĘDZYNARODOWYCH
I POLSKICH STANDARDÓW RACHUNKOWOŚCI**

Wprowadzenie

Rezerwy i bierne rozliczenia międzyokresowe to istotne kategorie w rachunkowości, których tworzenie wynika z nadrzędnych zasad rachunkowości. Wpływają one na obraz sytuacji majątkowej i finansowej jednostki gospodarczej prezentowany w sprawozdaniu finansowym, a przede wszystkim poziom jej rentowności. W aktualnym ujęciu reprezentowanym w regulacjach prawa rachunkowości rezerwy i bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów są rodzajem szeroko rozumianych zobowiązań, z istoty są to jednak dwie różne subkategorie zobowiązań. Jest to podkreślone w Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej¹. W ujęciu polskiego prawa rachunkowości (ustawa o rachunkowości² i KSR nr 6 „Rezerwy, bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, zobowiązania warunkowe”³) część rezerw została zaliczona do biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów.

---

¹ *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej 2007 obejmujące Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR) oraz interpretacje*, SKwP, IASB, Warszawa–Londyn 2007.

² *Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości*, DzU 2009, nr 152, poz. 1223.

³ *KSR 6 Rezerwy, bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, zobowiązania warunkowe*. Załącznik do uchwały nr 7/08 Komitetu Standardów Rachunkowości z dnia 14 października 2008 r.

Celem artykułu jest porównanie sposobu definiowania, ujmowania, wyceny i ujawniania rezerw i biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów w regulacjach MSSF i polskiego prawa rachunkowości oraz wykazanie różnic w tym zakresie.

1. Rezerwy i bierne rozliczenia międzyokresowe według MSSF

Rezerwy są przedmiotem odrębnych uregulowań zawartych w MSSF. Zgodnie z nimi rezerwy to zobowiązania, których kwota lub termin zapłaty są niepewne⁴. Rezerwom rozumianym jako kategoria zobowiązań poświęcony jest odrębny MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”. Tematyka rezerw na zobowiązania jest także przedmiotem regulacji innych MSSF jak na przykład MSR nr 19 „Świadczenia pracownicze” (rezerwy na świadczenia pracownicze), MSR nr 12 „Podatek dochodowy” (rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego) czy MSR nr 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”. Ogólne wytyczne dotyczące rezerw zawarte są także w „Założeniach koncepcyjnych sporządzania i prezentacji sprawozdań finansowych”.

Zasadnicze znaczenie w temacie rezerw ma MSR 37, który traktuje o rezerwach na zobowiązania, z wyjątkiem tych rezerw, które są przedmiotem innych MSR (na przykład rezerwy na odroczone podatki i świadczenia emerytalne). Standard określa pojęcie rezerw, warunki ich ujmowania, zasady wyceny oraz ujęcia w sprawozdaniu finansowym.

Według MSR 37 rezerwy stanowią szczególny rodzaj zobowiązań, definiowanych jako obecny wynikający ze zdarzeń przeszłych obowiązek jednostki gospodarczej, którego wypełnienie, jak się oczekuje, spowoduje wpływ środków zawierających korzyści ekonomiczne⁵. Pojęcie obowiązek oznacza tu powinność podjęcia działań w określony sposób. Odwołując się do definicji zobowiązania, można stwierdzić, że rezerwy stanowią ciężący na jednostce, a wynikający ze zdarzeń przeszłych, obecny obowiązek, który spowoduje wpływ środków zawierających korzyści ekonomiczne. Zgodnie z „Założeniami koncepcyjnymi...” jeżeli rezerwa dotyczy obecnego obowiązku i odpowiada reszcie definicji zobowiązań,

---

⁴ MSR 37 *Rezerwy zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe*, red. S. Sojak, Difin, Warszawa 2007, par. 10.

⁵ MSR 37, *op.cit.*, par. 10.

stanowi zobowiązanie, nawet wówczas gdy kwota musi zostać oszacowana⁶. W myśl MSSF rezerwy to zobowiązania i jako kategoria zobowiązań muszą spełniać cechy zobowiązań, którymi są:

- istnienie ciężącego na jednostce obecnego obowiązku, wynikającego ze zdarzeń przeszłych,
- wpływ środków zawierających korzyści ekonomiczne na skutek wypełnienia obowiązku.

To, co odróżnia jednak rezerwy od zobowiązań *sensu stricto*, to niepewność⁷:

- terminu poniesienia,
- kwoty przyszłych nakładów dla uregulowania zobowiązania.

W przypadku rezerw nieznany jest dokładnie termin podjęcia działań mających na celu wypełnienie obowiązku jednostki oraz nieokreślona jest dokładnie kwota przyszłych nakładów związana z wypełnieniem istniejącego obowiązku. Jednostka, na której ciąży obowiązek, musi więc szacować wartości przyszłego zobowiązania (brak jest dokumentu określającego kwotę zobowiązania). MSSF wyraźnie zaznaczają, że rezerwy różnią się od zobowiązań w wąskim ujęciu, ponieważ w przeciwieństwie do rezerw⁸:

- a) zobowiązania handlowe są zobowiązaniami przypadającymi do zapłaty za towary lub usługi, które zostały dostarczone/wykonane oraz zostały zafakturowane lub formalnie uzgodnione z dostawcą;
- b) rozliczenia międzyokresowe bierne są zobowiązaniami przypadającymi do zapłaty za towary lub usługi, które zostały otrzymane/wykonane, ale nie zostały opłacone, zafakturowane lub formalnie uzgodnione z dostawcą, łącznie z kwotami należnymi pracownikom.

Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów często są wykazywane jako część zobowiązań z tytułu dostaw i usług lub innych pozycji zobowiązań, podczas gdy rezerwy są wykazywane oddzielnie⁹.

Rezerwy należy odróżnić także od zobowiązań warunkowych. Pomimo faktu, że ogólnie rzecz ujmując, wszystkie rezerwy są warunkowe, gdyż charakteryzuje je niepewność terminu poniesienia lub kwoty, to nie są one zaliczane przez MSSF do tej kategorii zobowiązań. Przyjęte w MSR 37 kryterium podziału

---

⁶ Założenia koncepcyjne sporządzania i prezentacji sprawozdań finansowych, par. 64, w: *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej 2007*, op.cit.

⁷ Por. MSR 37, par. 11.

⁸ Por. *ibidem*, par. 11 pkt a i b.

⁹ Por. MSR 37, par. 11.

zobowiązań dzieli je na te, które są ujmowane w bilansie, czyli zobowiązania (w tym rezerwy), i te, które nie są ujmowane w bilansie, określane jako zobowiązania warunkowe¹⁰. Termin „zobowiązania warunkowe” odnosi się tylko do tych zobowiązań, które nie spełniają kryteriów ujmowania w sprawozdaniu¹¹, są kategorią pozabilansową.

Relacje między zobowiązaniami *sensu stricto*, rezerwami, biernymi rozliczeniami międzyokresowymi oraz zobowiązaniami warunkowymi w ujęciu MSSF prezentuje tabela 1.

Tabela 1

Rezerwy i bierne rozliczenia międzyokresowe a inne zobowiązania w ujęciu MSSF

Zobowiązania ↓	Bierne rozliczenia międzyokresowe ↓	Rezerwy ↓	Zobowiązania warunkowe ↓
Zobowiązania istniejące, kwota i termin uregulowania są pewne	Zobowiązania istniejące, częściowo wykonane świadczenie, niewielka niepewność kwoty i terminu wymagalności	Zobowiązania przyszłe, wynikają z przyszłego świadczenia, niepewność kwoty i terminu	Zobowiązania przyszłe, uzależnione od zaistnienia przyszłych zdarzeń, niepewność kwoty i terminu

Źródło: opracowanie na podstawie MSR 37 *Rezerwy zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe*, red. S. Sojak, Difin, Warszawa 2007, s. 16, za D. Zabawa, *Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania. Rodzaje i prezentacja w bilansie*, „Monitor Rachunkowości i Finansów” 2003, nr 9, s. 10.

Zgodnie MSR 37 rezerwę tworzy się wtedy i tylko wtedy, gdy spełnione są równocześnie następujące warunki¹²:

- a) na jednostce gospodarczej ciąży obecny prawny lub zwyczajowy obowiązek wynikający ze zdarzeń przeszłych;
- b) prawdopodobne jest, że wypełnienie obowiązku spowoduje konieczność wpływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne;
- c) można dokonać wiarygodnego szacunku kwoty tego obowiązku.

Istotną kwestią dotyczącą rezerw poruszaną w MSR 37 jest sposób ich wyceny. Kwota, na którą tworzy się rezerwę, powinna stanowić najbardziej właś-

¹⁰ Por. *ibidem*, par. 13.

¹¹ Por. *ibidem*, par. 12.

¹² Por. MSR 37, par. 14.

ciwy szacunek nakładów niezbędnych do wypełnienia obecnego obowiązku na dzień bilansowy¹³. Najwłaściwszym szacunkiem nakładów niezbędnych do wypełnienia obecnego obowiązku jest kwota, jaką jednostka gospodarcza zapłaciłaby w ramach wypełnienia obowiązku na dzień bilansowy, lub kwota, jaką jednostka zapłaciłaby na rzecz strony trzeciej w zamian za przejście przez nią obowiązku na ten sam dzień. Złożoność rezerw i ich niepewny charakter powoduje, że przy ich wycenie jednostka musi stosować różne metody wyceny. Rodzaj stosowanej metody szacunku zależy od okoliczności. Jeżeli rezerwa dotyczy licznego zbioru pozycji, to do jej wyceny można stosować metodę szacunku określaną jako „wartość oczekiwana”¹⁴. Przy wycenie pojedynczego obowiązku właściwym szacunkiem jest wynik najbardziej prawdopodobny¹⁵. Dokonując wyceny rezerwy, należy wziąć pod uwagę następujące czynniki¹⁶:

- a) niepewność i ryzyko towarzyszące nieuchronnie wielu zdarzeniom i okolicznościom (dokonywanie korekt z tytułu ryzyka, czyli ostrożną wycenę, która może prowadzić do podwyższenia kwoty wycenianej rezerwy);
- b) skutki zmian wartości pieniądza w czasie;
- c) przyszłe zdarzenia, których wystąpienia można oczekiwać na podstawie racjonalnych przesłanek;
- d) skutki wprowadzenia nowych przepisów prawa;
- e) oczekiwany zwrot części lub całości nakładów, niezbędnych do rozliczenia rezerwy, przez stronę trzecią;
- f) przy wycenie rezerwy nie powinno się uwzględniać zysków z oczekiwanych likwidacji aktywów.

Zgodnie z MSR nr 12 „Podatek dochodowy” wartość rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się jako iloczyn dodatnich różnic przejściowych i stawek podatkowych, które według przewidywań będą stosowane, gdy rezerwa zostanie rozwiązana. Ta metoda wyceny nazywana jest metodą zobowiązań bilansowych. Sposób wyceny rezerw na świadczenia pracownicze określa natomiast MSR nr 19 „Świadczenia pracownicze”. Zgodnie z tym standardem zalecaną metodą wyceny rezerw na świadczenia po okresie zatrudnienia jest

---

¹³ *Ibidem*, par. 36.

¹⁴ Por. *ibidem*, par. 39.

¹⁵ Por. MSR 37, par. 40.

¹⁶ *Ibidem*, par. 6.

metoda aktuarialna¹⁷. Do wyceny rezerw na inne długoterminowe świadczenia pracownicze standard zaleca stosowanie uproszczonych metod¹⁸.

Zgodnie z MSR 37 stan tworzonych przez jednostkę rezerw powinien być weryfikowany i korygowany na każdy dzień bilansowy. W sytuacji kiedy przestało być prawdopodobne, że nastąpienie wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne będzie niezbędne do wypełnienia zobowiązania, należy rozwiązać rezerwę. Wzrost wartości rezerw na skutek dyskontowania ujmuje się jako koszt finansowy. Zgodnie z MSR 37 rezerwę można wykorzystać tylko na nakłady o takim przeznaczeniu, na jakie była pierwotnie utworzona.

W sprawozdaniu finansowym rezerwy ujmowane są jako zobowiązania, a zakres ujawnianych informacji dotyczących rezerw obejmuje między innymi¹⁹:

- wartość bilansową rezerwy na początek i na koniec okresu,
- dodatkowe rezerwy utworzone w ciągu okresu, łącznie ze zwiększeniami dotychczasowych rezerw,
- kwoty wykorzystane w ciągu okresu,
- kwoty niewykorzystane, rozwiązane w ciągu roku,
- wzrost w ciągu okresu kwoty zdyskontowanej, wynikającej z upływu czasu oraz skutków wszelkich zmian stopy dyskontowej,
- krótki opis charakteru obowiązku oraz wszelkich istotnych niepewności co do kwoty i terminu poniesienia wydatku.

Na podstawie ogólnych zasad prezentacji sprawozdań finansowych zwartych w MSSF można przyjąć, że rezerwy powinny być tworzone w ciężar kosztów operacyjnych lub kosztów finansowych, w zależności od rodzaju zdarzenia związanego z rezerwą.

Rezerwy są kategorią bilansową. Zgodnie z MSSF w bilansie rezerwy prezentuje się w odrębnych pozycjach. W ramach samych rezerwy jako odrębną pozycję bilansową powinno także wykazywać się rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego, zawsze jako długoterminową. Tak więc z punktu widzenia ujęcia rezerw w bilansie można je podzielić na²⁰:

- rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego,
- rezerwy z innych tytułów.

---

¹⁷ Por. MSR 19, par. 64 i 65.

¹⁸ Por. *ibidem*, par. 127.

¹⁹ *Ibidem*, par. 84, 85.

²⁰ Por. D. Krzywda, *Rezerwy, bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów i zobowiązania warunkowe*, „Rachunkowość” 2008, nr 9.

W MSSF brak jest odrębnych standardów poświęconych biernym rozliczeniom międzyokresowym. Według MSR 37 „rozliczenia międzyokresowe bierne są zobowiązaniami przypadającymi do zapłaty za towary lub usługi, które zostały otrzymane/wykonane, ale nie zostały opłacone, zafakturowane lub formalnie uzgodnione z dostawcą, łącznie z kwotami należnymi pracownikom”²¹. Pomimo faktu, że czasem konieczne jest oszacowanie ich kwoty lub terminu zapłaty, nie są to rezerwy. Zasadniczo bierne rozliczenia międzyokresowe nie są prezentowane w odrębnej pozycji bilansu, wykazuje się je jako część zobowiązań z tytułu dostaw i usług lub zobowiązań z innych tytułów²².

2. Rezerwy i bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów według ustawy o rachunkowości i Krajowych Standardów Rachunkowości

Rezerwy oraz bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów są przedmiotem regulacji zarówno ustawy o rachunkowości, jak i Krajowych Standardów Rachunkowości. Jest im poświęcony odrębny KSR nr 6 „Rezerwy, bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, zobowiązania warunkowe”.

W regulacjach polskiego prawa rachunkowości analogicznie do MSSF rezerwy stanowią szczególny rodzaj zobowiązań²³. Ogólna definicja rezerw zawarta w art. 3 ust. 1 pkt 21 ustawy o rachunkowości, zgodnie z którą rezerwy to zobowiązania, których termin wymagalności lub kwota nie są pewne, zbieżna jest z definicją tej kategorii w MSSF. Ustawa o rachunkowości reguluje zakres przedmiotowy rezerw²⁴, tworzy się je na²⁵:

- a) pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązania, których kwotę można w sposób wiarygodny oszacować, a w szczególności na straty z transakcji gospodarczych w toku, w tym z tytułu udzielonych gwarancji, poręczeń, operacji kredytowych, skutków toczącego się postępowania sądowego;

---

²¹ MSR 37, par. 11a.

²² *Ibidem*, par 11.

²³ Por. J. Gierusz, M. Gierusz, *Rezerwy w prawie bilansowym i handlowym*, Prace i Materiały Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego nr 4/1, Gdańsk 2009.

²⁴ D. Krzywda, *op.cit.*

²⁵ Ustawa z dnia 29 września 1994 r., *op.cit.*, art. 35d ust. 1 pkt 1, 2.

- b) przyszłe zobowiązania spowodowane restrukturyzacją, jeżeli na podstawie odrębnych przepisów jednostka jest zobowiązana do jej przeprowadzenia lub zawarto w tej sprawie wiążące umowy, a plany restrukturyzacji pozwalają w sposób wiarygodny oszacować wartość tych przyszłych zobowiązań.

Rezerwy tworzy się zgodnie z obowiązkiem prawnym lub zwyczajowo oczekiwanym obowiązkiem handlowym, gdy prawdopodobieństwo konieczności wywiązania się jednostki z ciężącego na niej obowiązku jest duże, a koszty lub straty wymagające poniesienia dla wywiązania się z tego obowiązku są na tyle duże, że ich nieuwzględnienie w wyniku finansowym w okresie, w którym powstał obowiązek, zniekształciłoby obraz sytuacji majątkowej i finansowej prezentowany w sprawozdaniu finansowym²⁶.

Jednostki tworzą także rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na przewidywane koszty i straty spowodowane zaniechaniem lub utratą zdolności do kontynuowania działalności, które są odrębnie określone w ustawie o rachunkowości.

Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów to zgodnie z ustawą o rachunkowości prawdopodobne zobowiązania przypadające na bieżący okres sprawozdawczy²⁷. Wynikają one w szczególności²⁸:

- a) ze świadczeń wykonanych na rzecz jednostki przez kontrahentów jednostki, a kwotę zobowiązania można oszacować w sposób wiarygodny;
- b) z obowiązku wykonania związanych z bieżącą działalnością przyszłych świadczeń na rzecz pracowników, w tym świadczeń emerytalnych, a także przyszłych świadczeń wobec nieznanymi osób, których kwotę można oszacować w sposób wiarygodny, mimo że data powstania zobowiązania nie jest jeszcze znana, w tym z tytułu napraw gwarancyjnych i rękojmi za sprzedane produkty długotrwałego użytku.

Z zapisów ustawy o rachunkowości wynika, że bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów obejmują dwie jakościowo różne grupy transakcji²⁹ – jedne wynikające ze świadczeń już wykonanych na rzecz jednostki, są to w istocie dostawy niefakturowane, drugie to rezerwy *sensu stricto*, związane bezpośrednio

---

²⁶ Por. KSR nr 6 *Rezerwy, bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, zobowiązania warunkowe*, pkt 2.2.

²⁷ Por. Ustawa z dnia 29 września 1994 r., *op.cit.*, art. 39 ust 2.

²⁸ Por. *ibidem*, art. 39 ust 2 pkt 1 i 2.

²⁹ J. Gierusz, M. Gierusz, *op.cit.*

z działalnością operacyjną. Świadczenia wykonane na rzecz jednostki jako zobowiązania wynikające z przyjętych niefakturowanych dostaw i usług wykazuje się w bilansie w pozycji zobowiązania z tytułu dostaw i usług, a jeżeli dotyczą one kosztów wykonania niezakończonych umów o budowę, to wykazuje się je jako rozliczenia międzyokresowe, bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów będące rezerwami wykazuje się natomiast w grupie rezerw³⁰.

Kryterium rozróżnienia rezerw i biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów przyjętym w regulacjach ustawy o rachunkowości i KSR 6 jest rodzaj działalności, z którym związane jest zdarzenie obligujące. Na zdarzenia związane pośrednio z działalnością operacyjną, z operacjami finansowymi i innym ryzykiem niż ogólne ryzyko działalności operacyjnej tworzy się rezerwy, natomiast zdarzenia związane bezpośrednio z działalnością operacyjną wymagają dokonywania biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów³¹.

Podobnie jak w MSR 37, według postanowień KSR 6 istotne znaczenie ma rozróżnienie rezerw, biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów oraz zobowiązań warunkowych³². Rezerwy oraz bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów odzwierciedlają skutki wypełnienia obecnych obowiązków, zobowiązania warunkowe odzwierciedlają natomiast skutki wypełnienia możliwych obowiązków³³.

W myśl KSR 6 warunkiem ujęcia rezerwy jest³⁴:

- ciążący na jednostce, a wynikający ze zdarzeń przeszłych, obecny obowiązek wykonania świadczenia,
- prawdopodobieństwo wykorzystania posiadanych lub przyszłych aktywów w celu wypełnienia obowiązku,
- wiarygodny szacunek kwoty wykonania obowiązku.

Natomiast, aby ująć w księgach rachunkowych bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, musi wystąpić zdarzenie obligujące jednostkę do wykonania w przyszłości świadczeń oraz istnieje możliwość oszacowania kosztów (lub strat), których poniesienie jest niezbędne dla wywiązania się z obowiązku³⁵.

---

³⁰ Por *ibidem*.

³¹ Por. KSR 6, pkt 2.5.

³² *Ibidem*.

³³ *Ibidem*.

³⁴ *Ibidem*, pkt 3.2.

³⁵ KSR 6., pkt 3.1.

KSR 6, podobnie jak MSR 37, odrębnie reguluje rezerwę na restrukturyzację³⁶.

Zasady wyceny oraz tworzenia rezerw i biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów są określone w sposób ogólny w ustawie o rachunkowości, natomiast precyzuje je w sposób szczegółowy KSR 6. Zgodnie z tymi regulacjami rezerwy wycenia się nie rzadziej niż na dzień bilansowy w uzasadnionej, wiarygodnie określonej wartości³⁷. Przy wycenie rezerw (w tym biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów będących rezerwami) należy wziąć pod uwagę między innymi następujące czynniki³⁸:

- zdarzenia przyszłe, które mogą wpłynąć na wysokość kwoty niezbędnej do wypełnienia przez jednostkę obowiązku świadczenia,
- niepewność i ryzyko towarzyszące nieuchronnie wielu zdarzeniom i okolicznościom,
- zmiany wartości pieniądza w czasie (dyskontowanie rezerw),
- skutki wprowadzenia nowych przepisów prawa,
- oczekiwany zwrot części lub całości nakładów niezbędnych do rozliczenia rezerwy przez stronę trzecią.

Metody wyceny rezerw na świadczenia pracownicze są określone w KSR 6, natomiast sposób wyceny rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego omawia KSR 2 „Podatek dochodowy”. Nie odbiegają one od rozwiązań przyjętych przez MSR 19 i MSR 12.

Zgodnie z ustawą o rachunkowości rezerwy tworzy się w ciężar³⁹:

- pozostałych kosztów operacyjnych,
- kosztów finansowych,
- strat nadzwyczajnych,

w zależności od okoliczności, z którymi przyszłe zobowiązanie się wiąże. Rozwiązanie rezerwy na skutek jej niewykorzystania powoduje uznanie odpowiednio pozostałych przychodów operacyjnych, przychodów finansowych lub zysków nadzwyczajnych⁴⁰. Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów (w tym te, które są rezerwami) tworzy się w ciężar kosztów podstawowej działalności operacyjnej,

³⁶ Szerzej *ibidem*, pkt 3.13, 3.14.

³⁷ Por. Ustawa z dnia 29 września 1994 r., *op.cit.*, art. 28 ust 1 pkt 9; KSR 6, roz. IV.

³⁸ Por. KSR 6, roz. IV.

³⁹ Ustawa z dnia 29 września 1994 r., *op.cit.*, art. 35d ust 2.

⁴⁰ Ustawa z dnia 29 września 1994 r., *op.cit.*, art. 35d ust 3.

a rozwiązuje jako korektę kosztów poprzez zmniejszenie kosztów okresu sprawozdawczego, w którym zobowiązanie nie powstało⁴¹.

Stan rezerw powinien być regularnie weryfikowany i korygowany, jeśli szacunkowe zobowiązanie ulegnie zmianie.

Zgodnie z regulacjami ustawy o rachunkowości i krajowych standardów rachunkowości rezerwy i bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów traktowane jako rezerwy wykazuje się w bilansie w trzech odrębnych pozycjach jako:

- rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego,
- rezerwy na świadczenia emerytalne i podobne,
- pozostałe rezerwy.

Zakres ujawnianych informacji dotyczących rezerw (w tym biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów będących rezerwami) określony przez KSR 6 pokrywa się rodzajem ujawnianych informacji o rezerwach określonych przez MSR 37.

Uwagi końcowe

Analizując zapisy MSSF, a głównie MSR 37 i krajowych regulacji prawnych w zakresie rezerw (ustawa o rachunkowości i KSR 6), można stwierdzić, że większość tych regulacji jest zbieżna. Zasadniczo w obszarze rezerw istotnych różnic nie ma. Identyczne są definicje rezerw, warunki ich ujmowania, wyceny, prezentacji w sprawozdaniu finansowym oraz zakres ujawnianych informacji. Źródłem rozbieżności pomiędzy MSR 37 i KSR 6 jest natomiast podejście do biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów. Według MSR 37 rezerwy należy odróżnić od rozliczeń międzyokresowych biernych, gdyż stanowią one inny rodzaj zobowiązań. Według KSR 6 bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów to także rezerwy, obejmują one:

- dostawy niefakturowane, które zgodnie z podejściem reprezentowanym przez MSR 37 są biernymi rozliczeniami międzyokresowymi,
- rezerwy obciążające koszty podstawowej działalności operacyjnej, które w myśl MSR 37 nie są biernymi rozliczeniami międzyokresowymi.

Różnice w podejściu do rezerw i biernych rozliczeń międzyokresowych w MSSF i KSR 6 wynikają z przyjęcia odmiennego kryterium uznawania rezerw i biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów – według MSSF kryterium tym

---

⁴¹ Por. *ibidem*, art. 39 ust. 5.

jest stopień pewności realizacji obowiązku⁴², według ustawy o rachunkowości rodzaj działalności, z którym związane jest zdarzenie obligujące.

Literatura

- Gierusz J., Gierusz M., *Rezerwy w prawie bilansowym i handlowym*, Prace i Materiały Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego nr 4/1, Gdańsk 2009.
- Krzywda D., *Rezerwy, bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów i zobowiązania warunkowe*, „Rachunkowość” 2008, nr 9.
- KSR 6 *Rezerwy, bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, zobowiązania warunkowe*. Załącznik do uchwały nr 7/08 Komitetu Standardów Rachunkowości z dnia 14 października 2008 r.
- Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 2007 obejmujące Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR) oraz interpretacje*, SKwP, IASB, Warszawa–Londyn 2007.
- MSR 37 *Rezerwy zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe*, red. S. Sojak, Difin, Warszawa 2007.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości, DzU 2009, nr 152, poz. 1223.
- Zabawa D., *Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania. Rodzaje i prezentacja w bilansie*, „Monitor Rachunkowości i Finansów” 2003, nr 9.

dr Lucyna Poniatowska
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Ekonomii
Katedra Rachunkowości
ul. Bogucicka 3, 40-226 Katowice
lucyna.poniatowska@ue.katowice.pl

---

⁴² Por. KSR 6, pkt 1.6.

**PROVISIONS AND ACCRUED EXPENSES ACCORDING
TO INTERNATIONAL AND POLISH ACCOUNTING STANDARDS**

Summary

The article deals with the issue of provisions and accrued expenses according to International Accounting Standards and Polish accounting regulations. The aim of the article was to present and compare regulations of IFRSs and the Polish Accounting Standards for the provisions and accrued and show the main differences between them. Content of this article was based on IAS 37 and Polish Accounting Act and Polish Accounting Standard 6.

Translated by Lucyna Poniatowska